

บทที่ 1

บทนำ

1. ภูมิหลัง

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ในวันที่ 24 มิถุนายน 2475 ประเทศไทยมีกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทั้งหมด 18 ฉบับ ล่าสุดคือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 การปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นการให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมือง และสิทธิด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของประชาชนทุกคน แนวความคิดที่นำเอารูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยมาใช้ในประเทศไทย ได้เริ่มต้นขึ้นให้เห็นเป็นรูปธรรมเมื่อมีการเรียกร้องให้มีรัฐธรรมนูญและรัฐสภาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (สุจิต บุญบงการ. 2537 : 46)

รัฐธรรมนูญฉบับปี 2550 มีสาระสำคัญที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้อย่างหลายมาตรา ไม่ว่าจะเป็นในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย (มาตรา 26-68) กล่าวถึงในเรื่องความเสมอภาค สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล สิทธิในกระบวนการยุติธรรม สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการเรียกร้อง เสรีภาพในการชุมนุมและการสมาคม สิทธิชุมชน และสิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นเรื่องที่ประชาชนจะได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การวางแผนการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคมและการเมือง รวมถึงการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมทางการเมือง กรณีการเลือกตั้ง ที่มีทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ โดยกำหนดให้การเลือกตั้งเป็นสิทธิของพลเมือง (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

<http://www.opdc.go.th> 28/12/2552)

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) คือ การให้การสนับสนุนและการเรียกร้องต่อผู้นำรัฐบาล เพื่อให้สนองตอบต่อความต้องการใด ๆ เป็นการพยายามสร้างผลกระทบต่อ การดำเนินงานของรัฐบาลที่ได้ผลและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นกิจกรรมที่ถูกต้องตาม กฎหมาย เช่น การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การยื่นข้อเรียกร้อง ประท้วง และลือบบี้ (การกระทำ

เพื่อมุ่งส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจของรัฐบาล) เป็นต้น การใช้สิทธิเลือกตัวแทนเข้าไปใช้อำนาจแทนตัวเอง ความรู้สึกแปลกแยกหรือตีตนออกจากระบบการเมือง อันเนื่องมาจากการถูกกีดกันไม่ให้เขาได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วม พวกเขามีศักยภาพที่จะกลับเข้ามาแก้ไขและเปลี่ยนแปลงระบบการเมือง เพื่อให้ไปตามแนวทางที่พวกเขาเห็นว่าเหมาะสมหรือยุติธรรมกว่าเก่า เป็นกิจกรรมของพวกที่ตื่นตัวในทางการเมือง กิจกรรมเหล่านี้ รวมไปถึงการพูดคุย ถกเถียงปัญหาในทางการเมืองก็ได้ ไม่จำเป็นต้องไปว่าจะต้องอยู่ในรูปของการเลือกตั้ง (สิทธิพันธ์ พุทธหุณ. 2541 : 155)

การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือการกระทำที่มีจุดมุ่งหมาย ที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาล หรือนโยบายสาธารณะ หรือการเลือกผู้นำรัฐบาลทั้งในระดับชาติ และระดับท้องถิ่น ซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้อาจมีความแตกต่างกันไป การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนช่วยให้อำนาจในสังคมมีการกระจายตัว ซึ่งหากในระบบสังคมหนึ่ง มีอำนาจกระจุกตัวหรือรวมศูนย์ (Centralization) อยู่ที่จุดใดจุดหนึ่งมากเกินไป จะทำให้เกิดความขัดแย้งได้ง่ายขึ้นตามมา และในที่สุดอาจทำให้ระบบสังคมแตกสลายได้ง่ายขึ้นเช่นกัน สถานะเช่นนี้เรียกว่า สถานะของความขัดแย้ง หรือความรุนแรงเชิงโครงสร้าง (Structural Violence) ซึ่งแก้ไขได้ยากมาก แต่ถ้าทำให้อำนาจมีการกระจายตัว (Decentralization) ไปที่ระบบจะทำให้ระบบมีเสถียรภาพ ผลจากการที่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการต่อสู้เรียกร้องประชาธิปไตยทำให้ขาดจิตสำนึก และขาดการตระหนักถึงในเรื่องสิทธิ หน้าที่และการมีอำนาจของตนเอง (พรอัมรินทร์ พรหมเกิด. 2543 : 17) ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้โดยการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (Voting) การออกเสียงประชามติ (Referendum) การควบคุมตรวจสอบ และวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล การมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น เป็นการที่รัฐบาลกลางได้กระจายอำนาจให้ประชาชนตามหลักการปกครองตนเองในแต่ละพื้นที่ การมีกิจกรรมร่วมกับนักการเมือง การรวมตัวกันเป็นกลุ่มอาชีพ กลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ กลุ่มตามความสนใจเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และสร้างพลังในการต่อรองด้วยเหตุผลอย่างสันติกับกลุ่มอื่น ๆ เพื่อให้ไม่มีการเอาเปรียบซึ่งกันและกัน และการเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน (Community Activists) ซึ่งหมายถึง การตั้งกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาสังคม หรือการร่วมมือกับกลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้ว เพื่อเข้าไปมีบทบาทในการปรับปรุงความเป็นอยู่ของชุมชน และกิจกรรมสาธารณะ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปฏิรูปการเมืองภาคประชาชน ที่ต้องการเห็นการเมืองและสังคมเกิดความเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น เอื้อประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสมากขึ้น และสร้างสรรค์สังคมให้ให้เกิดความเท่าเทียม อย่างที่เรียกได้ว่า "ประชาธิปไตยกินได้" แต่เมื่อดูสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น พบว่าการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในกระบวนการปฏิรูปการเมืองและสังคมที่ผ่านมา ประชาชนทั่วไปที่ไม่ได้มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของสังคมจะมีข้อจำกัด ได้แก่การมีส่วนร่วม

ร่วมในกระบวนการปฏิรูปการเมืองและสังคมต่าง ๆ ประชาชนกลุ่มนั้น ๆ จะต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายเอง เช่นการเข้าซื้อเสนอกฎหมาย เป็นการเข้าชื่อของผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 50,000 รายชื่อซึ่งมีต้นทุนค่าใช้จ่ายเอกสารประกอบทั้งสิ้น คือสำเนาบัตรประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน ทั้งหมดนี้ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ถ้าหากภาคประชาชนไม่ได้รับการสนับสนุนค่านงบประมาณ เป็นสิ่งที่ทำให้การใช้สิทธิของประชาชนอ่อนแอลงในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ความสัมพันธ์ทางอำนาจ หมายถึงกลุ่มประชาชนทั่วไปจะไม่สามารถเข้าถึงอำนาจต่าง ๆ ได้อย่างเท่าเทียมกันกับคนระดับสูง หรือชนชั้นปกครอง สิ่งที่จะเกิดขึ้นตามมาคือนโยบายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจะสนองต่อผู้ที่สามารถเข้าถึงเครือข่ายความสัมพันธ์ทางอำนาจเหล่านั้น และจะไม่สนองตอบต่อภาคประชาชนซึ่งที่ไม่สามารถเข้าถึงเครือข่ายความสัมพันธ์ทางอำนาจเหล่านั้นได้ กล่าวคือ ชนชั้นใดเป็นผู้ปกครองก็จะเอื้อประโยชน์ต่อชนชั้นเดียวกัน ทั้งหมดเป็นปัญหาในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชน (ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชน <http://thaingo.org> 25/06/2553)

ในอดีตจังหวัดยโสธรเคยได้ประกาศคำขวัญประจำจังหวัดว่า “เมืองประชาธิปไตย บั้งไฟโก้ แตงโมหวาน หมอนขวานผ้าขิด แหล่งผลิตข้าวหอมมะลิ” เนื่องจากว่าในการเลือกตั้งที่ผ่านมาจังหวัดยโสธรได้รับเลือกว่ามีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสูงสุดของประเทศ 4 ครั้งติดต่อกัน คือการเลือกตั้งครั้งที่ 12 วันที่ 22 เมษายน 2522 ร้อยละ 77.11 ครั้งที่ 13 วันที่ 18 เมษายน 2526 ร้อยละ 79.62 ครั้งที่ 14 วันที่ 27 กรกฎาคม 2529 และครั้งที่ 15 วันที่ 24 กรกฎาคม 2531 ในการเลือกตั้ง 2 ครั้งหลังไม่มีรายละเอียดบอกผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสูงสุดของจังหวัดยโสธรเป็นร้อยละ (โครงการประชาธิปไตยและวินัยนักเรียน <http://korat.nfe.go.th> 25/12/2552) การลงประชามติครั้งล่าสุด วันที่ 19 สิงหาคม 2550 พบว่า มีผู้มีสิทธิลงประชามติ จำนวน 359,736 คน และมีผู้มีสิทธิลงประชามติ จำนวน 215,381 คน คิดเป็นร้อยละ 59.80 (ผลการลงคะแนนประชามติร่างรัฐธรรมนูญ ปี 2550 <http://highlight.kapook.com> 22/10/2553) ผู้วิจัยกำหนดจังหวัดยโสธรเป็นกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากปัจจุบันการใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนลดลง ทำให้จังหวัดได้ตัดคำขวัญที่ว่า “เมืองประชาธิปไตย” ออกไป สำหรับข้อมูลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 3 ครั้งหลังสุดปรากฏว่า เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2544 พบว่า มีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 389,752 คน และมีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำนวน 293,465 คน คิดเป็นร้อยละ 75 (ข้อมูลสถิติ และการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพ.ศ. 2544. 2544 : 107) การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 พบว่า มีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 396,420 คน และมีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำนวน 261,598 คน คิดเป็นร้อยละ 66 (ข้อมูลสถิติ และการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพ.ศ. 2548. 2548 : 169) และการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2550 พบว่า มีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 359,736 คน และมีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำนวน 273,739 คน คิดเป็นร้อยละ 76.10 (ข้อมูล

คณะกรรมการการเลือกตั้ง ปี 2550. 2550 : 12) จากประชาชนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งทั้ง 3 ครั้งที่ผ่านมา พบว่ามีผู้ออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งลดลงกว่าในอดีต ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชนในจังหวัดยโสธรมีส่วนร่วมทางการเมืองลดลง

จากปรากฏการณ์ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในเขตพื้นที่จังหวัดยโสธร คลฤติ วรรณสุทธะ (2545 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่องพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรณีเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 พื้นที่อำเภอกุฉินทรม จังหวัดยโสธร พบว่าปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และระบบอุปถัมภ์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งคือ การซื้อเสียง และการให้ผลประโยชน์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดยโสธร ประกอบด้วย 9 อำเภอ คืออำเภอเมืองยโสธร อำเภอกุฉินทรม อำเภอเลิงนกทา อำเภอป่าดิว อำเภอทรายมูล อำเภอไทยเจริญ อำเภอมหาชนะชัย อำเภอกำเขื่อนแก้ว และอำเภอค้อวัง เพื่อนำข้อมูลที่ค้นพบดังกล่าวมาสร้างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน แล้วนำไปทดลองใช้รูปแบบ และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น เพราะเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขอันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

2. คำถามการวิจัย

1. มีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดยโสธร
2. รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่เหมาะสมเป็นอย่างไร
3. ผลการทดลอง และการประเมินรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดยโสธร เป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดยโสธร

2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาร่วมกันมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัด ยโสธร

3. เพื่อทดลอง และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาร่วมกันมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชน ในจังหวัดยโสธร

4. สมมติฐานการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (กล่าวไว้ในบทที่ 2) ผู้วิจัย นำมากำหนดเป็นสมมติฐาน ดังนี้

1. ปัจจัยด้านสภาพบุคคล ปัจจัยด้านสภาพการเลือกตั้ง และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทาง การเมือง มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

2. หลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาร่วมกันมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้นแล้วคาดว่า ปัจจัยด้านสภาพการเลือกตั้ง ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมืองมีผลต่อ การพัฒนาร่วมกันมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน สูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบ

5. ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขต ไว้ดังนี้

1. พื้นที่เป้าหมายเป็นการศึกษาเฉพาะในเขตพื้นที่จังหวัดยโสธร

2. ขั้นตอนการวิจัย การวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จังหวัดยโสธร

ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาร่วมกันมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดย การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshops) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องวิพากษ์ให้ ข้อเสนอแนะและแนวทางการปรับปรุง

ระยะที่ 3 การทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาร่วมกันมีส่วนร่วมทางการเมือง เมืองของประชาชน ผู้วิจัยจะทำการทดลองรูปแบบการพัฒนาร่วมกันมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชน คือหมู่บ้านจันทร์เกษม ตำบลสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

3. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ศึกษาปัจจัยระยะที่ 1

3.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1) ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดยโสธร จำนวน 359,736 คน (คณะกรรมการการเลือกตั้ง. สำนักงาน. พ.ศ. 2550. 2550 : 12)

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดยโสธร จำนวน 9 อำเภอโดยใช้วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane. 1973 : 727) จำนวน 400 คน

3.1.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1) ตัวแปรอิสระ ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนรวม 3 ปัจจัย 18 ตัวแปร ได้แก่

1.1) ปัจจัยด้านสภาพบุคคล ประกอบด้วยตัวแปรคือ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้

1.2) ปัจจัยด้านสภาพการเลือกตั้ง ประกอบด้วยตัวแปรคือ ความศรัทธาในตัวนักการเมือง ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง การเป็นสมาชิกองค์กร การช่วยโฆษณาหาเสียง การเข้าร่วมฟังการปราศรัยหาเสียง และการพูดคุยเรื่องการเมือง

1.3) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง ประกอบด้วยตัวแปรคือ บทบาทของผู้นำชุมชน อิทธิพลของหัวหน้าหรือผู้มีบุญคุณ สิ่งของแลกเปลี่ยน การสัญญาว่าจะทำประโยชน์ให้กับชุมชน ความสะดวกในการเดินทาง และการติดตามข่าวสารทางการเมือง

2) ตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

3.2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย การสร้างรูปแบบการวิจัยระยะที่ 2

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จำนวน 30 คน ใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

3.3 กลุ่มทดลองและตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย การทดลองและประเมินผลการวิจัย ระยะที่ 3

3.3.1 กลุ่มทดลอง ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งหมู่บ้านจันทร์เกษม ตำบลสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

3.3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

- 1) ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
- 2) ตัวแปรตาม คือ
 - 2.1) ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง
 - 2.2) การเป็นสมาชิกองค์กร
 - 2.3) การช่วยโฆษณาหาเสียง
 - 2.4) การเข้าร่วมฟังการปราศรัยหาเสียง
 - 2.5) การพูดคุยเรื่องการเมือง
 - 2.6) การติดตามข่าวสารทางการเมือง

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) หมายถึง การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องทางการเมือง เช่น ความศรัทธาในตัวนักการเมือง ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง การเป็นสมาชิกองค์กร การช่วยโฆษณาหาเสียง การเข้าร่วมฟังการปราศรัยหาเสียง การพูดคุยเรื่องการเมือง บทบาทของผู้นำชุมชน อิทธิพลของหัวหน้าคณะหรือผู้มีบุญคุณ สิ่งของแลกเปลี่ยน การสัญญาว่าจะทำประโยชน์ให้กับชุมชน ความสะดวกในการเดินทาง และการติดตามข่าวสารทางการเมือง ซึ่งวัดได้โดยการใช้แบบตรวจสอบรายการที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

2. การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การที่บุคคลหรือคณะบุคคลกระทำการกิจการงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อส่งเสริมให้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น

3. ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หรือผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หมายถึง ผู้มีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2541

4. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ประกอบด้วย

4.1 ปัจจัยด้านสภาพบุคคล หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวบุคคลที่มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดยโสธร มี 5 ตัวแปร ดังนี้

4.1.1 เพศ หมายถึงลักษณะที่แตกต่างทางสรีระร่างกาย

4.1.2 อายุ หมายถึงช่วงเวลาที่ดำรงชีวิตอยู่

4.1.3 อาชีพ หมายถึงงานต่าง ๆ ที่กำลังทำอยู่ในปัจจุบัน

4.1.4 ระดับการศึกษา หมายถึงระดับการศึกษาสูงสุดที่ได้รับในปัจจุบัน

4.1.5 รายได้ หมายถึงประมาณรายได้สูงสุดที่ได้รับในปัจจุบันเฉลี่ยต่อปี

4.2 ปัจจัยด้านสภาพการเลือกตั้ง หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวกับการกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทางการเมือง การบริหารงาน มี 7 ตัวแปร ดังนี้

4.2.1 ความศรัทธาในตัวนักการเมือง หมายถึงความนิยมชมชอบหรือศรัทธาต่อนักการเมืองที่ลงสมัครรับเลือกตั้ง

4.2.2 ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง หมายถึงความนิยมชมชอบหรือศรัทธาต่อพรรคการเมืองที่ลงสมัครรับเลือกตั้ง

4.2.3 ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง หมายถึงความเชื่อในความคิดหรือความรู้ของตนเองว่าจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

4.2.4 ความเป็นสมาชิกองค์กร หมายถึงการที่เคยเข้าไปเป็นสมาชิกขององค์กรใดองค์กรหนึ่งในชุมชน

4.2.5 การช่วยโฆษณาหาเสียง หมายถึงการที่เคยได้ไปช่วยโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองที่ลงเลือกตั้ง

4.2.6 การเข้าร่วมฟังการปราศรัยหาเสียง หมายถึงการที่เคยไปเข้าร่วมรับฟังการปราศรัยหาเสียงของนักการเมืองหรือพรรคการเมือง

4.2.7 การพูดคุยเรื่องการเมือง หมายถึงการสนทนาพูดคุยในเรื่องการเมืองของบุคคลทั่วไป

4.3 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง หมายถึง การสนใจทางการเมืองของบุคคลตามสถานะสิ่งแวดล้อมทางการเมือง มี 6 ตัวแปร ดังนี้

4.3.1 อิทธิพลของผู้นำชุมชน หมายถึงการที่ผู้นำชุมชนเข้าไปมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคลที่ใช้สิทธิทางการเมือง

4.3.2 อิทธิพลของหัวหน้าคณะหรือผู้มีบุญคุณ หมายถึงการที่หัวหน้าคณะของนักการเมืองที่เข้าไปมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

4.3.3 อิทธิพลของสิ่งของแลกเปลี่ยน หมายถึงการที่นักการเมืองนำสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาเป็นสิ่งแลกเปลี่ยนและมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคล

4.3.4 อิทธิพลของการสัญญาว่าจะทำประโยชน์ให้กับชุมชน หมายถึงการที่นักการเมืองให้สัญญาว่าจะให้สิ่งตอบแทนแก่ชุมชนเพื่อเป็นข้อแลกเปลี่ยนกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

4.3.5 ความสะดวกในการเดินทาง หมายถึงระยะทางระหว่างหน่วยเลือกตั้งกับบ้านของบุคคลที่ใช้สิทธิทางการเมือง

4.3.6 การติดตามข่าวสารทางการเมือง หมายถึงการที่บุคคลมีช่องทางในการติดตามข่าวสารทางการเมืองที่มีในปัจจุบัน

7. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้สารสนเทศว่าคีย์ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
2. ได้รูปแบบของการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ที่สามารถนำไปพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และแก้ไขปัญหการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้